

Vi er kommet ind paa en saadan Sociallovgivning, om end ikke i den Udstrækning, det ærede Medlem Hr. Rode kunde tænke sig, saa dog et Stykke derhen ad, og det ærede Medlem havde Ret i, at kunde vor Socialpolitik føres ind paa den Vej, at man saa bort fra Spørgsmaalet om, hvor Midlerne skulde komme fra, saa var det kun Modet, det drejede sig om. Men der kommer en Dag, da man vaagner op til Virkeligheden, og det er det, jeg tror, vi er ved nu, og hvad enten man nu synes om det eller ej, tror jeg, at Fremtidens Politik vil forme sig som et Spørgsmaal om, hvorledes vi skal komme ud af det Uføre, vi har bragt Landet i ved denne Socialpolitik, hvorledes vi skal kunne bære den, eller hvilke andre Veje der mulig kan findes. Der er under de sidste Dages Forhandlinger blevet opstillet Doktriner for at give det Udseende af, at man ved dem kan løse dette Spørgsmaal. Jeg har med megen Opmærksomhed læst den højtærede Landbrugsministers Tale, og jeg har naturligvis ogsaa med Opmærksomhed læst det ærede Medlem Hr. Pinstrups Udtalelser. Disse Taler gaar jo ud paa, at vi skal løfte Frihandelsfanen højt, thi naar vi lader den være Bannermærke for vort Arbejde, har vi Spørgsmaalets Løsning i Sigte. Jeg har hørt denne Frihandelstale før, det er jeg gammel nok til, jeg har levet i Frihandelstanken hele mit Liv, og det gør jeg fremdeles, thi den har knyttet det danske Landbrug sammen i den Tid, jeg kan huske. Men man skal passe paa, at berettigede og gode Doktriner ikke bliver til Fraser, og der har, tror jeg, været Tider, hvor Venstre har slaaet Doktriner saaledes op i Agitationen, at de er blevet til Fraser, fordi man ikke har kunnet føre dem ud i Praksis; dette gælder ogsaa med Hensyn til Landbruget.

Jeg havde i sin Tid den Ære at være Medlem af Overbestyrelsen for Agrarforeningen, og jeg har tænkt tilbage paa dette i disse Tider, da der synes at skulle opstaa en ny Agrarforening, et Landmandsparti, som vil løfte Frihandelens Fane. Men i den første Agrarforening ved jeg, at der var en ikke ubetydelig Del af det danske Landbrugs Mænd, som ikke var fremmed for Tanken om Beskyttelse ogsaa paa Landbrugets Omraade. Vi, der har levet ude i de barske Egne, hvor man kun gennem den største Arbejdsomhed og Nøjsomhed kan skaffe sig det fornødne, har ikke saa sjældent været noget ilde berørt af, at der, om end ikke direkte, saa dog ad Omveje, har været givet en vis Beskyttelse

for de gode Egne, og det er der endnu. Jeg siger ikke dette for at kritisere, men fordi jeg tror, at vi i dette Øjeblik skal vogte os for at stirre os blinde paa Frihandelsfanen, man maa se nøgternt paa Tingene. Naar det hævdes, og det bliver det jo med ret stor Styrke, at der er en stor Overskudsbefolkning i det danske Landbrug, saa kan det ikke nytte, at vi stiller en Doktrin op og siger: Hermed er Spørgsmaalet løst, her er noget, der vil skaffe Plads. Jeg tænker ikke paa dette, som det ærede Medlem Hr. Fraenkel i Gaar sagde om Brabækkerne — det er jo det rene Galimatias —, men Spørgsmaalet er af en saare alvorlig Karakter. Vi ser med Glæde, at der bliver oprettet adskillige Husmandsbrug ude paa Landet, men der kræves dog et betydeligt Tilskud fra Staten til disse Mennesker, for at de under de vanskelige Forhold kan komme til at bo og bygge paa dansk Jord; men selv om der bliver Plads til nogle Tusinde, forslaar det jo ikke. Mig forekommer det i alt Fald, at vi maa være interesserede i at faa saa mange Hjul til at snurre, som det lader sig gøre uden alt for vilde, kunstige Midler, og at vi bør give dem den Støtte, det er muligt, for at faa det til at gaa rundt.

Det ærede Medlem Hr. Fraenkel har Ret i, at dette Spørgsmaal er et Spørgsmaal om Mennesker, om, hvor mange Mennesker der kan leve i dette Land. Jeg er naturligvis meget vel bekendt med Tanken om at søge en Kolonisering af dansk Ungdom i fremmede Egne og under fremmede Faner. Jeg er ikke Tilhænger deraf og tror ikke derpaa, men jeg mener, at saa længe det er muligt, maa vi herhjemme ofre, hvad vi kan, for at saa mange som muligt kan faa en ordentlig Tilværelse. Men jeg tror ikke, man kan løse Spørgsmaalet ved en Doktrin.

Der er en anden Doktrin, som ogsaa har været stærkt fremme i disse Dages Debat. Det er den Doktrin, som er stillet saa skarpt op fra Socialdemokratiets Side, om 8 Timers Arbejdsdagen. Rør ikke ved den, siger man, for der vil gaa meget i Stykker, inden der bliver ændret ved 8 Timers Arbejdsdagen. Ja, jeg tror, at denne Doktrin om 8 Timers Arbejdsdagen har ikke saa lidt til fælles med Doktrinen om den rene Frihandelsfane. Jeg synes nemlig, at naar man ser ud over Verden i disse Dage, og ser den Kamp, der føres, for at Mennesker kan leve, saa er det ikke Frihandelsfanen der er højest dette eller hint Sted, og heller ikke er det 8 Timers Arbejdsdagen, der bringer Løsning paa Spørgsmaalet. Vi lever i en Tid, hvor Forholdene er meget